

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Constitutional Tribunal] - Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Constitutional Tribunal for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Trybunał Konstytucyjny, www.trybunal.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Trybunału Konstytucyjnego] - Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC©

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA JANKOVSKIS przeciwko LITWIE

(Skarga nr 21575/08)

WYROK

STRASBOURG

17 stycznia 2017 r.

OSTATECZNY

17/04/2017 r.

Wyrok ten stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie edycyjnej.

W sprawie Jankovskis przeciwko Litwie,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

András Sajó, *Przewodniczący,*

Vincent A. De Gaetano,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Egidijus Kūris,

Iulia Motoc,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Marko Bošnjak, *Sędziowie,*

oraz Andrea Tamietti, *Zastępca Kanclerza Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 13 grudnia 2016 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 21575/08) wniesionej w dniu 7 stycznia 2008 r. przeciwko Rzeczypospolitej Litewskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”), przez obywatela litewskiego, pana Henrikasa Jankovskisa („skarżący”).

2. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną, był reprezentowany przez panią L. Meškauskaitė, adwokat prowadzącą praktykę w Wilnie. Litewski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego byłego pełnomocnika, panią E. Baltutytė.

3. Skarżący podniósł zarzut naruszenia prawa do informacji, ponieważ w więzieniu odmówiono mu dostępu do Internetu. Powołał się na art. 10 Konwencji.

4. W dniu 21 września 2010 r. skarga została zakomunikowana Rządowi.

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1961 r. Według najnowszych informacji znajdujących się w posiadaniu Trybunał odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Prawieniszkach.

A. Dostęp do internetu

6. W dniu 30 maja 2006 r. skarżący skierował pismo do Ministerstwa Edukacji i Nauki (*Švietimo ir mokslo ministerija*, zwane dalej „Ministerstwem”), prosząc o informacje na temat możliwości zapisania się na studia. Wspomniał, że w 1996 r. ukończył studia na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Wileńskiego. Skarżący oświadczył, że chciałby studiować na odległość w celu uzyskania drugiego stopnia uniwersyteckiego (*studijuoti neakivaizdiniu būdu aukštojoje mokykloje*), tym razem w zakresie „prawa ze specjalizacją w prawach człowieka” (*teisės studijos su žmogaus teisių pakraipa*). Skarżący wskazał, że jest więźniem i z tego względu nie może fizycznie uczęszczać na studia.

7. W piśmie z dnia 12 czerwca 2006 r. adresowanym do skarżącego w Zakładzie Karnym w Prawieniszkach Ministerstwo Edukacji i Nauki poinformowało, że informacje o programach studiów można znaleźć na stronie internetowej <www.aikos.smm.lt>. Strona ta zawiera informację, że jest własnością Ministerstwa Edukacji i Nauki, a jej administratorem jest podmiot publiczny, Centrum Technologii Informacyjnych w Edukacji (*Švietimo informacinių technologijų centras*), który jest instytucją publiczną założoną przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Strona zawiera informacje o możliwościach nauki i studiowania na Litwie. Na stronie internetowej znajdują się następujące informacje na temat celów systemu „AIKOS”:

„AIKOS to otwarty system informacji, konsultacji i doradztwa, którego głównym celem jest dostarczanie informacji o możliwościach kształcenia na Litwie.

AIKOS zapewnia możliwość wyszukiwania informacji o zawodach, kwalifikacjach, studiach i programach studiów, instytucjach edukacyjnych i naukowych oraz zasadach przyjmowania ...

AIKOS umożliwia użytkownikom przesyłanie pytania do konsultanta i otrzymywanie odpowiedzi ...

Informacje zamieszczone w głównej części strony internetowej AIKOS w sekcjach „Chcę się uczyć”, „Chcę studiować”, „Chcę podnosić swoje kwalifikacje” zawierają jedynie aktualne i najistotniejsze informacje dotyczące bieżącego roku akademickiego i są skierowane do osób, które chcą podjąć naukę na uniwersytecie, w szkole zawodowej lub średniej, lub które chcą podnieść swoje kwalifikacje. Strona zawiera również dane historyczne dotyczące edukacji ...

AIKOS dostarcza informacji adresowanych do trzech grup użytkowników: dorosłych, dzieci (do czternastego roku życia) i osób anglojęzycznych. Po dokonaniu rejestracji na stronie użytkownicy mogą korzystać z większej liczby funkcji.

Strona internetowa AIKOS jest codziennie odświeżana w celu zapewnienia, że zawiera informacje o instytucjach edukacyjnych i naukowych, programach studiów i uczenia się oraz kwalifikacjach uzyskiwanych po ich ukończeniu, ... programach podnoszenia kwalifikacji. Na stronie podawane są również informacje z Litewskiej Giełdy Pracy na temat wolnych miejsc pracy i bezrobocia. Informacje te na stronie internetowej AIKOS aktualizowane są z częstotliwością miesięczną ...”

8. W dniu 28 czerwca 2006 r. skarżący napisał do władz Zakładu Karnego w Prawieniszkach, wskazując na odpowiedź Ministerstwa i zwracając się z prośbą o przyznanie dostępu do strony internetowej, „na której znajdowały się informacje Ministerstwa dotyczące studiów, jak również do kont poczty elektronicznej [skarżącego] prowadzonych na stronach internetowych <www.one.lt> i <www.yahoo.com>”.

9. W dniu 1 lipca 2006 r. dyrektor Zakładu Karnego w Prawieniszkach odpowiedział, że władze więzienne nie uważają odpowiedzi Ministerstwa za wyczerpującą. W szczególności Ministerstwo nie uwzględniło specyficznej sytuacji skarżącego, a mianowicie, że przebywał on w więzieniu. Zakład karny uznał, że Ministerstwo powinno było udzielić wyczerpującej odpowiedzi na piśmie. Zdaniem dyrektora zakładu karnego, „zważywszy, że odpowiedź Ministerstwa nie zadowoliła [skarżącego], powinien on być ponownie zwrócić się do Ministerstwa, aby otrzymać wyczerpującą odpowiedź”.

10. Dyrektor zakładu karnego poinformował również skarżącego, że nie może wydać zgody na dostęp do internetu, ponieważ w przedmiotowym czasie nie obowiązywały przepisy zezwalające więźniom na korzystanie z internetu lub posiadanie skrzynki pocztowej. Z tego powodu władze Zakładu Karnego w Prawieniszkach nie mogły uwzględnić wniosku skarżącego.

11. Skarżący złożył następnie skargę do Departamentu Więziennictwa (*Kalėjimų departamentas*), twierdząc, że żadna z ustaw nie zabrania mu uzyskiwania od instytucji państwowej informacji drogą elektroniczną. Skarżący odniósł się do odpowiedzi Ministerstwa i zwrócił się z prośbą o przyznanie mu dostępu do internetu.

12. W dniu 26 lipca 2006 r. Departament Więziennictwa odpowiedział, że instrumenty prawne regulujące wykonywanie wyroków nie zezwalają więźniom na korzystanie z internetu. Zasugerowano, aby skarżący ponownie zwrócił się do Ministerstwa z prośbą o przekazanie poszukiwanych informacji.

13. W dniu 1 sierpnia 2006 r. skarżący rozpoczął postępowanie sądowe, powołując się na korespondencję z Ministerstwem i kwestionując decyzję władz Zakładu Karnego w Prawieniszkach o odmowie dostępu do internetu.

14. W pisemnej odpowiedzi skierowanej do sądu władze Zakładu Karnego w Prawieniszkach zauważyły, że chociaż więźniowie mieli prawo kierowania wniosków i skarg do władz państwowych zgodnie z art. 100 Kodeksu karnego wykonawczego (zob. par. 29 poniżej), oznaczało to tradycyjną korespondencję pocztową, a nie komunikację elektroniczną. Ponadto w więzieniach obowiązywał zakaz używania telefonów komórkowych, aby więźniowie nie mogli kontynuować działalności przestępczej podczas odbywania kary. Zdaniem władz Zakładu Karnego w Prawieniszkach pewna liczba oszustów oszukała inne osoby na znaczne kwoty pieniędzy z wykorzystaniem telefonów komórkowych. Gdyby

więźniowie otrzymali prawo do korzystania z internetu, mogliby kontynuować działalność przestępczą i koordynować działalność organizacji przestępczych. Wreszcie, zważywszy, że korespondencja pocztowa między więźniami nie była dozwolona, zapewnienie więźniom dostępu do internetu uczyniłoby ten zakaz bezcelowym. To samo dotyczyłoby zakazu zawartego w Załączniku nr 1 do Kodeksu karnego wykonawczego dotyczącego posiadania przez więźniów map topograficznych (zob. par. 30 poniżej).

15. Departament Więziennictwa zwrócił się również do sądu o oddalenie skargi skarżącego, argumentując, że mimo iż art. 96 Kodeksu karnego wykonawczego zezwalał więźniom na korzystanie z komputerów (zob. par. 29 poniżej), zezwolenie to nie obejmowało prawa do korzystania z internetu. Litewskie prawo nie przewidywało prawa więźnia do zapewnienia dostępu do internetu.

16. W dniu 2 lutego 2007 r. Okręgowy Sąd Administracyjny w Kownie oddalił skargę skarżącego. Po przeanalizowaniu przepisów prawnych regulujących warunki osadzenia więźniów sąd podkreślił, że więźniowie mogą komunikować się z instytucjami państwowymi za pośrednictwem korespondencji pocztowej i że ich listy muszą być wysyłane za pośrednictwem władz więziennych (zob. par. 33 poniżej). Udzielanie więźniom dostępu do internetu nie byłoby zgodne z tymi normami prawnymi. Internetu nie można było wymienić wśród „przedmiotów”, których więźniowie nie mogli posiadać w więzieniu, ponieważ nie jest on „przedmiotem”. Jednocześnie, z obowiązującego w więzieniu zakazu używania urządzeń komunikacji telefonicznej i radiowej jasno wynikało, że zakaz ten obejmuje internet. Zakaz taki miał na celu zapobieganie przestępstwom popełnianym w więzieniu. Sąd zauważył również, że wymogi zostały określone w zarządzeniu władz więziennych, a zatem obowiązywały skarżącego, ponieważ był on zobowiązany do przestrzegania nakazów więziennych.

17. Skarżący wniósł odwołanie, kwestionując wykładnię prawa krajowego przedstawioną przez sąd niższej instancji. Twierdził również, że sąd niższej instancji zignorował fakt, że istotą jego skargi było ograniczenie prawa do edukacji i prawa do uzyskania informacji. Skarżący powołał się na art. 25 Konstytucji (zob. par. 28 poniżej) oraz art. 10 i 14 Konwencji.

18. Władze Zakładu Karnego w Prawieniszkach odpowiedziały, wskazując, że „w więzieniu znajduje się szkoła średnia (*vidurinė mokykla*), w której uczniowie mają dostęp do całej literatury niezbędnej do nauki. Egzaminy maturalne dały dobre wyniki”. Ponadto więźniowie mogli kontynuować naukę obsługi komputera organizowaną przez szkołę zawodową *Elektrėnai (Elektrėnų profesinio rengimo centras)*, która nie wystąpiła z wnioskiem o dostęp do internetu. Więzienie uznało zatem, że dostęp do Internetu lub jego brak nie mają wpływu na jakość nauki.

19. W dniu 11 grudnia 2007 r. Najwyższy Sąd Administracyjny oddalił skargę skarżącego. Sąd zauważył, że internet daje swoim użytkownikom bardzo szerokie możliwości korzystania z poczty elektronicznej, uzyskiwania informacji, pobierania plików, a także sprzedaży lub kupna rzeczy. Internet może być wykorzystywany nie tylko do celów edukacyjnych. Jednakże prawo do korzystania z Internetu nie jest bezwzględne i można je ograniczyć do pewnych grup społecznych. Powyższa konkluzja wynika z art. 10 Kodeksu karnego wykonawczego (zob. par. 29 poniżej). Na Litwie nie istniał przepis prawny zezwalający więźniom na korzystanie z internetu. Mimo to prawa więźniów do posiadania komputerów nie można interpretować tak szeroko, aby obejmowało ono prawo do dostępu do internetu. Najwyższy Sąd Administracyjny zauważył wreszcie, że gdyby więźniowie mieli dostęp do internetu, wysiłki władz więziennych na rzecz walki z przestępczością byłyby utrudnione ze względu na brak możliwości pełnego monitorowania działalności więźniów.

20. W dniu 30 czerwca 2006 r. Centrum Edukacji Zawodowej Elektrėnai (*Elektrėnų profesinio mokymo centras*) przyznało skarżącemu dyplom z zakresu obsługi komputera.

21. Według Rządu w latach 2007-2008 skarżący uczestniczył w kursach języka angielskiego i komputerowych organizowanych przez szkołę średnią w regionie kowieńskim.

B. Warunki tymczasowego aresztowania skarżącego i konfiskata komputera

22. W 2006 r. skarżący wszczął postępowanie sądowe, twierdząc, że w lipcu 2006 r. przez siedem dni przebywał w Zakładzie Karnym w Łukiszkach w poniżających warunkach. Twierdził między innymi, że władze zakładu karnego w Łukiszkach skonfiskowały komputer osobisty, który skarżący zabrał ze sobą do więzienia.

23. W dniu 15 stycznia 2007 r. Okręgowy Sąd Administracyjny w Wilnie oddalił skargę skarżącego jako bezzasadną.

24. W prawomocnym orzeczeniu z dnia 12 października 2007 r. Najwyższy Sąd Administracyjny stwierdził, że władze więzienne w Łukiszkach zajęły komputer bezprawnie. Sąd uznał jednak, że warunki osadzenia skarżącego były ogólnie zadowalające, z wyjątkiem kilku drobnych szczegółów, oraz że waga tych naruszeń nie była na tyle poważna, by stanowiły one nieludzkie lub poniżające traktowanie.

C. Odmowa wydłużenia czasu widzenia

25. W 2006 r. władze Zakładu Karnego w Prawieniszkach wyraziły zgodę na wniosek skarżącego dotyczący wydłużenia czasu trwania widzeń z

rodzicami. Jednakże w terminie późniejszym skarżący popełnił wykroczenie dyscyplinarne i z tego powodu odmówiono wydłużenia czasu trwania widzeń.

26. W dniu 4 maja 2007 r. Okręgowy Sąd Administracyjny w Kownie podtrzymał odmowę wydłużenia czasu trwania widzeń.

27. Ostatecznym wyrokiem z dnia 6 lutego 2008 r. Najwyższy Sąd Administracyjny utrzymał w mocy decyzję sądu niższej instancji.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

28. Konstytucja stanowi, co następuje:

Artykuł 25

Człowiek ma prawo do swoich przekonań i swobody ich wyrażania.

Nikomiu nie można utrudniać poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji oraz idei.

Wolność wyrażania przekonań, otrzymywania i rozpowszechniania informacji nie może być ograniczona inaczej niż w drodze ustawy i jeżeli byłoby to konieczne dla ochrony zdrowia, honoru oraz godności człowieka, życia prywatnego, moralności lub ustroju konstytucyjnego.

Wolność wyrażania przekonań i rozpowszechniania informacji jest niepołączalna z działalnością przestępczą, szerszeniem nienawiści narodowej, rasowej, religijnej i społecznej, przemocy i dyskryminacji, a także z oszczerstwem i dezinformacją.

Obywatel ma prawo do otrzymywania, w trybie określonym przez ustawę, informacji o sobie, będących w posiadaniu instytucji państwowych.

29. Kodeks karny wykonawczy w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 czerwca 2006 r. do 28 lutego 2010 r., stanowił, co następuje:

Artykuł 10. Status prawny więźniów

„1. Obywatelom litewskim odbywającym karę przysługują wszystkie prawa, wolności i obowiązki ustanowione przez prawo dla obywateli litewskich z zastrzeżeniem ograniczeń ustanowionych przez prawo lub orzeczenie sądu...”

Artykuł 11. Ogólne prawa więźniów

„1. Zgodnie z procedurą określoną w ustawie więźniowie mają prawo do:

1) otrzymania na piśmie informacji o sposobie i warunkach wymierzenia kary, a także informacji o swoich prawach i obowiązkach ...

2) zwracania się do administracji zakładu poprawczego lub instytucji państwowych lub gminnych ... z propozycjami, wnioskami i skargami ...”.

Artykuł 96. Prawo więźniów do korzystania z telewizorów, komputerów, odtwarzaczy wideo i audio, radia i konsoli do gier

„1. Więźniowie, inni niż odbywający karę na warunkach grupy dyscyplinarnej, mogą korzystać z telewizorów, komputerów, odtwarzaczy wideo i audio,

radioodbiorników, konsol do gier i innych przedmiotów wskazanych w Regulaminie wewnętrznym zakładów karnych, które zostały zakupione za pieniądze znajdujące się na ich kontach osobistych lub przekazane przez małżonka, partnera lub bliskiego krewnego.

2. Zasady korzystania z telewizorów, komputerów, odtwarzaczy wideo, radioodbiorników, konsoli do gier i innych elementów są określone w Regulaminie wewnętrznym zakładów karnych ..."

Artykuł 99. Prawo więźniów do korespondencji

„1. Więźniowie mogą wysłać i odbierać listy bez ograniczeń co do ich liczby.

2. Korespondencja między więźniami przetrzymywanymi w aresztach śledczych, aresztach policyjnych lub zakładach karnych, z wyjątkiem korespondencji między małżonkami lub bliskimi krewnymi, jest zabroniona.

3. Władze administracyjne zakładu karnego dostarczają listy otrzymane w imieniu więźnia oraz wysyłają listy przekazane im przez więźnia w terminie trzech dni roboczych od ich otrzymania lub przekazania.

4. Koszty wysyłki takich listów pokrywają więźniowie.

5. W celu zapobieżenia popełnieniu przestępstwa lub ochrony praw i wolności innych osób, listy otrzymywane lub wysyłane przez więźniów mogą być cenzurowane na podstawie uzasadnionej decyzji prokuratora, dyrektora zakładu karnego lub decyzji sądu.”

Artykuł 100. Prawo więźniów do składania propozycji, wniosków, petycji i skarg do urzędników państwowych i samorządowych, organizacji pozarządowych i instytucji międzynarodowych

„1. Więźniowie mają prawo do składania propozycji, wniosków, petycji i skarg do urzędników państwowych i samorządowych, organizacji pozarządowych i instytucji międzynarodowych. W razie potrzeby do propozycji, wniosku, petycji lub skargi więźnia mogą być dołączone pisma wyjaśniające od władz administracyjnych zakładu karnego.

2. Propozycje, wnioski i skargi skierowane do urzędników państwowych i samorządowych oraz do instytucji międzynarodowych ... nie podlegają cenzurze i są wysyłane w ciągu jednego dnia od ich otrzymania przez władze więzienne.

3. Odpowiedzi na propozycje więźniów, wnioski, petycje i skargi powinny być dostarczone do więźniów i muszą być podpisane na dowód ...

5. Więźniom zabrania się wysyłania anonimowych lub zbiorowych skarg do instytucji lub urzędników państwowych lub samorządowych.

6. Więźniowie nie mogą składać do instytucji państwowych i samorządowych propozycji, wniosków, petycji i skarg w imieniu innych więźniów oraz nie mogą ich składać w sposób inny niż za pośrednictwem władz administracyjnych zakładu karnego.

7. Koszty wysyłki takich propozycji, wniosków, petycji i skarg pokrywa dany więzień.”

Artykuł 102. Prawo więźniów do wykonywania połączeń telefonicznych

„1. Więźniowie mogą prowadzić rozmowy telefoniczne. [Liczba rozmów telefonicznych, jakie może wykonywać więzień, zależy od rygoru obowiązującego w danym zakładzie karnym i grupy dyscyplinarnej, do której więzień należy].

2. Więzień może wykonać połączenie telefoniczne, [jeżeli może pokryć koszty rozmowy telefonicznej].

3. Zakazane są rozmowy telefoniczne między więźniami osadzonymi w aresztach śledczych, aresztach policyjnych lub zakładach karnych ...”.

Artykuł 110. Specjalne obowiązki więźniów odbywających karę pozbawienia wolności

„1. Więźniowie odbywający karę pozbawienia wolności muszą:

- 1) stosować się do regulaminu zakładu karnego,
- 2) stosować się do nakazów administracyjnych zakładu karnego.

30. Załącznik nr 1 do Kodeksu karnego wykonawczego w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 czerwca 2006 r. do 28 lutego 2010 r., stanowił:

„1. Wykaz przedmiotów i artykułów zabronionych (*daiktai ir reikmenys*), których nie mogą przechowywać więźniowie odbywający karę pozbawienia wolności:

(...)

6. ... telefony (w tym części i akcesoria), środki łączności radiowej...

(...)

16. Mapy topograficzne ...”

31. Z dniem 1 marca 2010 r. wyżej wymieniony Załącznik nr 1 otrzymał brzmienie:

Wykaz przedmiotów i artykułów, których nie mogą przechowywać więźniowie odbywający karę pozbawienia wolności:

„6. ... telefony (w tym części i akcesoria) oraz inne środki komunikacji elektronicznej.”

32. Załącznik nr 2 do Kodeksu karnego wykonawczego w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 czerwca 2006 r. do 28 lutego 2010 r., stanowił:

Lista czynności, których nie mogą podejmować osoby odbywające karę pozbawienia wolności:

„1. Czynności z wykorzystaniem urządzeń kopiujących, urządzeń komunikacji radiowej i elektronicznej ...”

33. Regulamin wewnętrzny zakładów karnych (*Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės*), zatwierdzony przez Ministra Sprawiedliwości zarządzeniem nr 194 z dnia 2 lipca 2003 r., w odpowiednim czasie brzmiał:

„192. Więźniowie muszą składać propozycje, wnioski, petycje lub skargi w formie pisemnej. Propozycje, wnioski, petycje lub skargi, które należy przesłać pocztą, należy przekazać administracji zakładu karnego w kopercie pocztowej ... ”

34. Ustawa o edukacji (*Švietimo įstatymas*) obowiązująca w czasie, gdy skarżący kontaktował się z Ministerstwem Edukacji i Nauki, brzmiała:

Artykuł 26. Przekazywanie informacji o edukacji

„1. Celem udzielania informacji o edukacji jest dostarczenie osobie informacji, które pomogą jej w wyborze odpowiedniej edukacji i odpowiedniej placówki oświatowej, jak również wykształcenia i zawodu zgodnego z jej zainteresowaniami, dyspozycjami i możliwościami.

2. Szkoła podaje do wiadomości publicznej informacje o realizowanych w szkołach programach edukacji formalnej i nieformalnej, oferowanych możliwościach, warunkach przyjmowania, usługach odpłatnych, kwalifikacjach nauczycieli, głównych wynikach badań ankietowych w szkołach oraz o tradycjach i osiągnięciach społeczności szkolnej.

3. Informacje zawodowe i usługi poradnictwa zawodowego obejmują dostarczanie informacji o możliwościach oferowanych przez programy szkolenia zawodowego, programy studiów wyższych (*aukštojo mokslo studijų programas*) ... perspektywy zatrudnienia na rynku pracy na Litwie, jak również konsultacje. Usługa taka będzie świadczona przez szkoły, ośrodki informacyjne, firmy doradcze i giełdy pracy (*darbo biržos*) zgodnie z wymogami określonymi przez Ministra Edukacji i Nauki oraz Ministra Ubezpieczenia Społecznego i Pracy.”

III. WŁAŚCIWE MATERIAŁY MIĘDZYNARODOWE

35. W drugim sprawozdaniu ogólnym z działalności (CPT/Inf (92) 3 [EN]), opublikowanym w dniu 13 kwietnia 1992 r., Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (w dalszej części: „CPT”) w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności zauważył, co następuje:

„47. Zadowolający program działania (praca, edukacja, sport itp.) ma kluczowe znaczenie dla dobra więźniów. Powyższe dotyczy wszystkich zakładów, przeznaczonych zarówno dla osób odbywających karę pozbawienia wolności, jak i oczekujących na proces. CPT zaobserwował, że w wielu aresztach śledczych zajęcia oferowane są w bardzo ograniczonym zakresie. Organizacja zajęć w takich zakładach, gdzie przebywające w nich osoby dość często się zmieniają, nie jest sprawą prostą. Oczywiście nie może być mowy o programach zindywidualizowanych, do jakich warto dążyć w zakładzie dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. Więźniowie - niezależnie od tego, jak dobre warunki fizyczne mogą panować w celach - nie mogą jednak zostać pozostawieni samym sobie, zamknięci w celach, przez całe tygodnie, a może nawet miesiące, CPT uważa, że należy dążyć do zapewnienia, aby więźniowie przebywający w aresztach śledczych mogli spędzać rozsądną część dnia (8 godzin lub więcej) poza celami, zajmując się różnego rodzaju działaniami mającymi określony cel. Oczywiście, zasady panujące w zakładach karnych dla osób odbywających karę pozbawienia wolności powinny być jeszcze bardziej korzystne.”

36. Inne dokumenty Rady Europy i prawa międzynarodowego dotyczące roli internetu w związku z prawem do otrzymywania i przekazywania informacji zacytowano w wyroku w sprawie *Kalda przeciwko Estonii* (nr 17429/10, §§ 23-25, 19 stycznia 2016 r.).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ART. 10 KONWENCJI

37. Skarżący podniósł zarzut braku dostępu do internetu w więzieniu. Argumentował, że uniemożliwiło mu to otrzymywanie informacji dotyczących edukacji, co stanowi naruszenie art. 10 Konwencji. Postanowienie to brzmi następująco:

„1. Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Niniejszy przepis nie wyklucza prawa Państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

2. Korzystanie z tych wolności pociągających za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej.”

A. Oświadczenia stron

1. Skarżący

38. Skarżący stwierdził, że ograniczenie korzystania przez więźniów z Internetu w więzieniu nie było przewidziane przez ustawę. Uregulowania, na których oparł się rząd, a mianowicie pkt 6 Załącznika nr 1 do Kodeksu karnego wykonawczego (zob. par. 30 powyżej), który wyraźnie zabraniał więźniom posiadania telefonów i innych środków łączności, takich jak radio, nie można było uznać za wystarczająco precyzyjne, aby można było je przewidzieć, a zatem za spełniające standardy Trybunału. Fakt, że żaden z przepisów prawnych nie stanowił jasno i jednoznacznie, że więźniowie nie mogą uzyskać dostępu do Internetu, został dodatkowo poparty faktem, że art. 96 Kodeksu karnego wykonawczego zezwalał więźniom na korzystanie z komputerów i radia (zob. par. 29 powyżej). Rząd także stwierdził, że ograniczenie korzystania z internetu przez więźniów było

jedynie dorozumiane i wynikało *per se* w sposób systemowy z rygoru mającego zastosowanie wobec więźniów.

39. Skarżący twierdził ponadto, że w jego sprawie ograniczenie korzystania z internetu w więzieniu nie miało związku z celem zapobiegania przestępstwom lub wykroczeniom. W rzeczywistości zwrócił się on z prośbą o dostęp do internetu wyłącznie w odniesieniu do strony internetowej wskazanej mu przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, i wyłącznie w celu uzyskania konkretnych informacji, to jest informacji o możliwościach i programach kształcenia na odległość na Litwie.

40. Wreszcie, zakaz ten nie był proporcjonalny. Ministerstwo Edukacji i Nauki, które było właściwym organem państwowym w dziedzinie edukacji na Litwie, wyraźnie poinformowało skarżącego, że wszystkie interesujące go informacje na temat możliwości kształcenia na odległość w szkolnictwie wyższym i programach studiów są dostępne na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa pod adresem <www.aikos.smm.lt>. Ministerstwo, jako oficjalny organ odpowiedzialny za udzielanie informacji o programach studiów, nie wskazało żadnych alternatywnych sposobów lub środków uzyskania takich informacji przez skarżącego. Skarżący oświadczył ponadto, że informacje na temat programów studiów i możliwości prowadzenia studiów na odległość podlegają częstym zmianom. Placówki oświatowe zazwyczaj aktualizują takie informacje w ciągu roku. Dokładne informacje były zatem dostępne jedynie w internecie i bez dostępu do internetu skarżący nie miał możliwości uzyskania informacji niezbędnych do podjęcia studiów. Skarżący wskazał wreszcie, że w celach edukacyjnych wiele państw zezwoliło na ograniczony dostęp do internetu w więzieniach, wykazując w ten sposób, że obowiązujące na Litwie bezwzględne ograniczenie jest nieproporcjonalne.

2. Rząd

41. Rząd argumentował, że skarżący nie wyczerpał prawidłowo dostępnych krajowych środków odwoławczych, ponieważ nie przedstawił zarzutów dotyczących odpowiedzi Ministerstwa w odrębnym postępowaniu sądowym - władze więzienne uznały ten fakt za niezrozumiały. Ponadto, według wiedzy Rządu, skarżący nie zwrócił się bezpośrednio do uczelni wyższych na Litwie, które prowadziły studia prawnicze.

42. Alternatywnie Rząd stwierdził, że skarga jest oczywiście bezzasadna, ponieważ skarżący mógł pominąć fakt odmowy udzielenia informacji w odniesieniu do jednego konkretnego środka poprzez zastosowanie innych dostępnych mu środków.

43. Jako trzecią możliwość Rząd przedstawił twierdzenie, że skarga jest niedopuszczalna, ponieważ skarżący nie poniósł znaczącego uszczerbku, jako że uczęszczał na niektóre kursy w Zakładzie Karnego w Prawieniszkach i mógł uzyskać poszukiwane informacje w inny sposób (zob. par. 46 poniżej). Skargi skarżącego zostały rozpatrzone przez sądy krajowe, które

podjęły uzasadnione decyzje. Rząd twierdził również, że istnieje jasne orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym pozytywne obowiązki wynikające z art. 10 nie są rozumiane jako wymóg zapewnienia więźniom szczególnej formy dostępu do informacji.

44. Jednakże, w przypadku uznania przez Trybunał, że doszło do ingerencji w prawo skarżącego do otrzymywania informacji, Rząd stwierdził, że ingerencja ta miała podstawę prawną. Dorozumiany zakaz korzystania przez więźniów z internetu wynikał z ustawowego zakazu korzystania z telefonów i radia jako urządzeń komunikacyjnych, co zostało właściwie zbadane przez sądy krajowe w 2007 r. Biorąc pod uwagę rozwój technologiczny, w 2010 r. zmieniono przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, aby jednoznacznie wskazać na zakaz korzystania przez więźniów ze środków komunikacji elektronicznej (zob. par. 31 powyżej).

45. Zakaz dostępu do Internetu w więzieniu miał na celu zapobieganie przestępczości, ze względu na fakt, że Internet może być wykorzystywany jako środek komunikacji, podobnie jak inne przedmioty zabronione, takie jak telefony komórkowe, z których czasami więźniowie nielegalnie korzystają w więzieniu z zamiarem popełnienia nowych przestępstw - zwłaszcza oszustw telefonicznych - lub do wywierania wpływu na uczestników postępowania karnego.

46. Rząd twierdził również, że ingerencja była konieczna i proporcjonalna. Jak zauważył Najwyższy Sąd Administracyjny, szeroki zakres możliwości oferowanych przez Internet może stanowić zagrożenie dla praw innych osób. Zapobieganie takim potencjalnym nielegalnym czynom wymagałoby ze strony władz więziennych „ogromnych wysiłków”. Internet jest tylko jednym ze sposobów otrzymywania informacji, a więźniowie mogli skutecznie korzystać z tego prawa za pośrednictwem innych środków, takich jak korespondencja pocztowa (listy) przekazywana za pośrednictwem władz więziennych. W niniejszej sprawie informacje, których poszukiwał skarżący, były dostępne w różnych formach - informacje dotyczące przyjęcia do instytucji edukacyjnych są ogłaszane w prasie, drukowane są specjalne publikacje, a ponadto informacje takie mogli również przekazać krewni skarżącego. Więźniowie mogą również otrzymywać informacje dotyczące możliwości studiowania w instytucjach rehabilitacji społecznej lub zakładach karnych. W więzieniach na Litwie zorganizowano kształcenie ogólne i zawodowe, aby zagwarantować osadzonym prawo do nauki, a skarżący podczas odbywania kary korzystał z tych możliwości (zob. par. 20 i 21 powyżej).

47. Rząd wskazał, że podczas gdy w swoim pierwotnym wniosku z dnia 28 czerwca 2006 r. skierowanym do władz więziennych skarżący zwrócił się konkretnie o dostęp do strony internetowej Ministerstwa (zob. par. 8 powyżej), w swoim pozwie z dnia 1 sierpnia 2006 r. złożonym do Okręgowego Sądu Administracyjnego w Kownie (zob. par. 13 powyżej) skarżący zwrócił się z prośbą o ogólny dostęp do Internetu, nie zaś skarżył

się na brak możliwości uzyskania pewnych konkretnych informacji. Jak zauważyły sądy litewskie, skarżący starał się również o dostęp do swoich kont poczty elektronicznej, podczas gdy instytucje Konwencji uznały już, że pewne ograniczenia dotyczące korespondencji więźniów nie naruszają gwarancji art. 8 i 10 Konwencji (Rząd powołał się na decyzję Komisji w sprawie *X przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, nr 5270/72, 8 lipca 1974 r.).

48. Wreszcie Rząd argumentował, że większość państw członkowskich Rady Europy ogranicza korzystanie z internetu w zakładach karnych.

(b) Ocena Trybunału

1. Dopuszczalność skargi

49. Trybunał zauważył przede wszystkim, że skarżący zaskarżył przed sądami krajowymi decyzję władz Zakładu Karnego w Prawieniszkach, pod których faktyczną kontrolą się znajdował, aby nie przyznawać mu dostępu do Internetu. Z punktu widzenia skarżącego dostęp taki był niezbędny w celu uzyskania informacji dotyczących edukacji (zob. par. 17 powyżej). Trybunał zauważył również niedawno, że coraz więcej usług i informacji dostępnych jest wyłącznie za pośrednictwem internetu (zob. *Kalda przeciwko Estonii*, nr 17429/10, § 52, 19 stycznia 2016 r.). W związku z tym, a także biorąc pod uwagę, że skarga skarżącego interpretowana jest jako dotycząca prawa do otrzymywania informacji - a zatem podlegająca art. 10 Konwencji - w przeciwieństwie do skargi dotyczącej odmowy udzielenia edukacji jako takiej, Trybunał odrzuca sprzeciw Rządu dotyczący braku właściwego wyczerpania krajowych środków odwoławczych, po pierwsze poprzez brak pism do litewskich instytucji oświatowych na Litwie, a po drugie poprzez brak postępowania sądowego przeciwko Ministerstwu (zob. par. 41 powyżej). W odniesieniu do pierwszej możliwości, nie stanowiła ona nawet środka odwoławczego w rozumieniu art. 35 ust. 1 Konwencji. W odniesieniu do drugiej możliwości Trybunał zauważa, że w związku z zarzutem braku dostępu do informacji skarżący wybrał środek odwoławczy w formie postępowania sądowego przeciwko Zakładowi Karnemu w Prawieniszkach, który uniemożliwił mu dostęp do strony internetowej Ministerstwa. W tym kontekście Trybunał przypomina, że w przypadku istnienia szeregu krajowych środków odwoławczych, z których osoba fizyczna może skorzystać, osoba ta ma prawo wybrać środek odwoławczy dotyczący zasadniczego roszczenia. Innymi słowy, w przypadku zastosowania środka odwoławczego nie jest wymagane stosowanie innego środka odwoławczego, który zasadniczo ma ten sam cel (zob. *Leja przeciwko Łotwie*, nr 71072/0, § 46, 14 czerwca 2011 r.).

50. Trybunał uznaje również, że zastrzeżenie Rządu, zgodnie z którym skarżący nie poniósł znaczącego uszczerbku (zob. par. 43 powyżej) jest

nierozerwalnie związane z meritem skargi wniesionej przez skarżącego. W związku z tym należy włączyć je do meritem skargi.

51. Trybunał stwierdza, iż niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 35 ust. 3 (a) Konwencji, a także nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. Musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

2. Meritum skargi

(a) W kwestii istnienia ingerencji

52. Trybunał konsekwentnie uznawał, że społeczeństwo ma prawo do otrzymywania informacji leżących w interesie ogólnym. Ponadto Trybunał orzekał, że prawo do otrzymywania informacji zasadniczo zakazuje Rządowi uniemożliwienia osobie otrzymywania informacji, które inni chcieli lub byli gotowi przekazać (zob. *Kalda*, cyt. powyżej, §§ 41 i 42).

53. W niniejszej sprawie nie chodzi jednak o odmowę władz udostępnienia żądanych informacji (por. *Magyar Helsinki Bizottság przeciwko Węgrom* [WI], nr 18030/11, §§ 149-156, 8 listopada 2016 r.), ponieważ prośba skarżącego dotyczyła informacji swobodnie dostępnych w domenie publicznej. Skarga skarżącego dotyczy raczej szczególnego sposobu dostępu do przedmiotowych informacji: mianowicie, że jako więzień pragnął on uzyskać dostęp - w szczególności za pośrednictwem internetu - do informacji opublikowanych na stronie internetowej należącej do Ministerstwa Edukacji i Nauki (zob. par. 7 powyżej).

54. W związku z powyższym Trybunał uznaje za istotne, by przypomnieć wcześniejsze orzecznictwo, w którym uznawał, że w świetle swojej dostępności oraz zdolności do przechowywania i przekazywania dużych ilości informacji, Internet odgrywa ważną rolę w zwiększaniu publicznego dostępu do wiadomości i ogólnie ułatwia rozpowszechnianie informacji (zob. *Delfi AS przeciwko Estonii* [WI], nr 64569/09, § 133, ETPCz 2015 r.; *Ahmet Yildirim przeciwko Turcji*, nr 3111/10, § 48, ETPCz 2012 r. oraz *Times Newspapers Ltd przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (nr 1 i 2)*, nr 3002/03 i 23676/03, § 27, ETPCz 2009 r.).

55. Trybunał zauważa jednak, że kara pozbawienia wolności nieuchronnie pociąga za sobą szereg ograniczeń w zakresie komunikacji więźniów ze światem zewnętrznym, w tym w zakresie możliwości otrzymywania informacji. Trybunał jest zdania, że nie można interpretować art. 10 jako nakładającego ogólny obowiązek zapewnienia więźniom dostępu do internetu lub do określonych stron internetowych (zob. *Kalda*, cyt. powyżej, § 45). Jednakże w okolicznościach niniejszej sprawy, zważywszy, że dostęp do informacji dotyczących edukacji udzielany jest na mocy prawa litewskiego (zob. par. 34 powyżej), Trybunał jest gotów zaakceptować, że ograniczenie dostępu do strony internetowej, do której Ministerstwo skierowało skarżącego w odpowiedzi na jego wniosek o

udzielenie informacji, stanowiło ingerencję w prawo do otrzymywania informacji.

b) Czy ingerencja była uzasadniona

56. Ingerencja, o której mowa powyżej, stanowi naruszenie art. 10 Konwencji, chyba że była „przewidziana przez ustawę”, służyła realizacji jednego lub więcej słusznych celów, o których mowa w ust. 2 tego artykułu oraz była „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym” dla potrzeb osiągnięcia takiego celu lub celów. Trybunał zbada kolejno każde z tych kryteriów.

(i) Czy ingerencja była przewidziana przepisami prawa

57. Strony prowadzą spór, czy ograniczenie korzystania z internetu przez więźniów miało podstawę w prawie krajowym. Trybunał przyznaje, że w 2006 r., kiedy skarżący zwrócił się z prośbą o udzielenie dostępu do internetu w Zakładzie Karnym w Prawieniszkach, taki wyraźny zakaz korzystania z Internetu w więzieniach nie obowiązywał. Zakaz korzystania z „innych środków komunikacji elektronicznej”, który mógł być rozumiany jako obejmujący również środki zapewniające dostęp do internetu, został wprowadzony dopiero w marcu 2010 r. w Załączniku nr 1 do Kodeksu karnego wykonawczego (zob. par. 31 powyżej). Trybunał zauważa, że w 2006 r. liczne krajowe normy prawne rzeczywiście przewidywały wyraźny zakaz dostępu więźniów do łączności telefonicznej i radiowej, zakazywały więźniom pracy z urządzeniami radiokomunikacyjnymi i komunikacji elektronicznej oraz wymagały, aby wszelka korespondencja więźniów prowadzona była na piśmie i wysyłana pocztą za pośrednictwem władz więziennych (zob. par. 29, 30 i 32 powyżej). Twierdzenie, że w przypadku uzyskania przez więźniów dostępu do internetu wszystkie powyższe zakazy można by obejść, nie jest nieuzasadnione. Zatem Trybunał uważa, że skarżący mógł posiadać wiedzę, że w więzieniu obowiązywał zakaz korzystania z internetu. Trybunał stwierdza zatem, że zakaz korzystania z internetu przez osadzonych w więzieniu był „przewidziany ustawą” w rozumieniu art. 10 ust. 2 Konwencji.

(ii) Czy ingerencja dążyła do uzasadnionego celu

58. Trybunał przyjmuje również argument Rządu (zob. par. 45 powyżej), że omawiana ingerencja służyła ochronie praw innych osób oraz zapobieganiu zakłóceniom porządku i przestępczości (zob. *Kalda*, cyt. powyżej, § 47). Ponadto, zauważyły to także władze Zakładu Karnego w Prawieniszkach oraz sądy administracyjne dwóch instancji (zob. par. 14, 16 i 19 powyżej). Trybunał przyznaje, że sądy krajowe muszą mieć wiedzę na temat sytuacji panującej w kraju, w którym wielu oszustów telefonicznych z więzień dokonało oszustw na znaczne kwoty pieniędzy.

(iii) *Czy ingerencja była konieczna w demokratycznym społeczeństwie*

59. Trybunał zauważa, że strona internetowa, do której skarżący pragnął uzyskać dostęp, zawierała informacje na temat programów nauczania i studiów na Litwie. Informacje na tej stronie były regularnie aktualizowane w celu odzwierciedlenia, przykładowo, wymagań dotyczących przyjęcia na bieżący rok akademicki. Na stronie podawano również aktualne informacje z Litewskiej Giełdy Pracy na temat wolnych miejsc pracy i bezrobocia (zob. par. 7 powyżej). Nie jest bezzasadne stwierdzenie, że informacje takie miały bezpośrednie znaczenie dla interesu skarżącego w zakresie uzyskania wykształcenia, co z kolei ma znaczenie z punktu widzenia jego rehabilitacji i późniejszej reintegracji ze społeczeństwem. Jak podkreślił CPT, zadowalający program działania, w tym edukacja, ma kluczowe znaczenie dla dobra wszystkich osadzonych, w tym osób oczekujących na proces. Program taki jest tym bardziej istotny w odniesieniu do więźniów odbywających karę pozbawienia wolności (zob. par. 35 powyżej), a skarżący, który odbywał wyrok w Zakładzie Karnym w Prawieniszkach, był jednym z takich więźniów (zob. par. 5 powyżej). W odniesieniu do Zakładu Karnego w Prawieniszkach, po wizycie w 2008 r. CPT wyraźnie zauważył, że należy podjąć kroki w celu zapewnienia, że wszyscy więźniowie przebywający w tym więzieniu będą mogli angażować się w celowe działania o zróżnicowanym charakterze, takie jak programy edukacyjne (zob. par. 49 *in fine* sprawozdania CPT, cyt. w *Mironovas i Inni przeciwko Litwie*, nr 40828/12, 29292/12, 69598/12, 40163/13, 66281/13, 70048/13 i 70065/13, § 65, 8 grudnia 2015 r.).

60. Trybunał sądzi ponadto, że dostęp do strony internetowej AIKOS w sposób zalecany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki - a mianowicie przeglądanie jej w celu znalezienia informacji, które były istotne - był skuteczniejszy niż składanie wniosków o udzielenie konkretnych informacji, jak proponował Rząd (zob. par. 46 powyżej). Faktycznie, aby złożyć konkretny wniosek do instytucji edukacyjnej, należy być świadomym kompetencji tej instytucji i świadczonych przez nią usług. Takie wstępne informacje prezentowano na stronie internetowej AIKOS. Trybunał odnotowuje także argument skarżącego, że informacje na temat programów studiów podlegały częstym zmianom (zob. par. 40 powyżej). Uwagę na ten fakt zwrócono nawet na samej stronie internetowej AIKOS (zob. par. 7 powyżej).

61. Wracając do decyzji władz litewskich, Trybunał nie może nie zauważyć, że zasadniczo koncentrowały się one na prawnym zakazie dostępu więźniów do Internetu jako takiego, a nie na zbadaniu argumentu skarżącego, że dostęp do konkretnej strony internetowej był niezbędny z punktu widzenia jego edukacji (zob. par. 10, 12, 14, 15, 16 i 19 powyżej). Prawdą jest, że władze Zakładu Karnego w Prawieniszkach zwróciły uwagę na istnienie w tym więzieniu szkoły średniej, a także na możliwość uczęszczania na kursy komputerowe w szkole zawodowej Elektrėnai (zob.

par. 18 powyżej). Wydaje się jednak, że propozycja ta zupełnie nie odpowiadała pragnieniu skarżącego, by uzyskać drugi stopień uniwersytecki (zob. par. 6 powyżej). W niniejszej sprawie Trybunał zauważył również, że władze więzienne czy sądy litewskie nie posunęły się nawet do stwierdzenia, iż rozszerzony dostęp do internetu może pociągnąć za sobą dodatkowe koszty dla państwa (zob. par. 14, 15, 16 i 19 powyżej). Podczas gdy względy bezpieczeństwa związane z dostępem więźniów do Internetu, na które powołują się władze więzienne (zob. par. 14 powyżej), mogą zostać uznane za istotne, Trybunał zauważył, że sądy krajowe nie uwzględniły w żaden sposób faktu, że skarżący zwrócił się z prośbą o dostęp do strony internetowej założonej i administrowanej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, które było instytucją państwową. W rzeczywistości oba sądy całkowicie pominęły kwestię edukacji (zob. par. 16 i 19 powyżej).

62. Wreszcie Trybunał jest świadomy faktu, że w wielu instrumentach Rady Europy i innych instrumentach międzynarodowych uznano wartość publiczną internetu i jego znaczenie dla korzystania z szeregu praw człowieka. Dostęp do Internetu jest w coraz większym stopniu rozumiany jako prawo i wzywa się do opracowania skutecznych polityk mających na celu zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu i przewycięzenie „przepaści cyfrowej” (zob. *Kalda*, cyt. powyżej, § 52). Trybunał uważa, że zmiany te odzwierciedlają ważną rolę, jaką internet odgrywa w codziennym życiu ludzi, w szczególności ze względu na fakt, że niektóre informacje są dostępne wyłącznie w internecie. W istocie, jak już ustalono w niniejszej sprawie, strona internetowa AIKOS dostarcza wyczerpujących informacji na temat możliwości nauki na Litwie. W związku z tym warto również zauważyć, że władze litewskie nie rozważyły nawet możliwości przyznania skarżącemu ograniczonego lub kontrolowanego dostępu do internetu do tej konkretnej strony internetowej administrowanej przez instytucję państwową, co nie powinno było wiązać się z jakimkolwiek zagrożeniem dla bezpieczeństwa.

63. W tych okolicznościach Trybunał nie jest przekonany, że w niniejszej sprawie przedstawiono wystarczające powody uzasadniające ingerencję w prawo skarżącego do otrzymywania informacji. Ponadto, biorąc pod uwagę konsekwencje tej ingerencji dla skarżącego (zob. par. 59-61 powyżej), należy oddalić zastrzeżenie Rządu, zgodnie z którym skarżący nie poniósł znaczącego uszczerbku (zob. par. 50 powyżej).

64. Trybunał dochodzi do wniosku, że w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy ingerencja w prawo skarżącego do otrzymywania informacji nie może zostać uznana za konieczną w społeczeństwie demokratycznym.

Nastąpiło zatem naruszenie art. 10 Konwencji.

II. POZOSTAŁE ZARZUTY NARUSZENIA KONWENCJI

65. W innym formularzu skargi podpisanym przez skarżącego w dniu 28 sierpnia 2008 r., który Trybunał otrzymał w dniu 12 września 2008 r., skarżący wniósł ponadto skargę dotyczącą zajęcia jego komputera i warunków osadzenia w zakładzie karnym w Łukiszkach. Zważywszy, że Najwyższy Sąd Administracyjny wydał ostateczną decyzję dotyczącą tych kwestii w dniu 12 października 2007 r. (zob. par. 24 powyżej), Trybunał stwierdza, że niniejsza skarga została złożona po terminie i w związku z tym jest niedopuszczalna, zgodnie z art. 35 ust. 1 i ust. 4 Konwencji.

66. W formularzu skargi podpisanym przez skarżącego w dniu 11 listopada 2008 r., który Trybunał otrzymał w dniu 5 grudnia 2008 r., skarżący podniósł zarzut dotyczący odmowych przedłużenia wizyt w Zakładzie Karnym w Prawieniszkach. Trybunał zauważa jednak, że postępowanie krajowe w związku z tą skargą zakończyło się wydaniem przez Najwyższy Sąd Administracyjny decyzji w dniu 6 lutego 2008 r. (zob. par. 27 powyżej). Zatem, Trybunał oddala tę skargę jako złożoną po terminie zgodnie z art. 35 ust. 1 i ust. 4 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

67. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

68. Skarżący domagał się odszkodowania w wysokości 30 000 euro (EUR) z tytułu szkód niemajątkowych.

69. Rząd zakwestionował to roszczenie jako bezpodstawne i nadmierne.

70. Trybunał sądzi, że zważywszy na okoliczności niniejszej sprawy, uznanie naruszenia samo w sobie stanowi wystarczające i słuszne zadośćuczynienie z tytułu poniesionej przez skarżącego szkody niemajątkowej (zob. *mutatis mutandis*, *Kalda*, cyt. powyżej, § 58).

B. Koszty i wydatki

71. Skarżący domagał się zwrotu kosztów, nie określił jednak wysokości żądanej kwoty.

72. Rząd nie przedstawił uwag w tym względzie.

73. Trybunał zauważa, że skarżącemu przyznano pomoc prawną w ramach systemu pomocy prawnej Trybunału, w ramach którego

adwokatowi skarżącego wypłacono kwotę 850 EUR na pokrycie kosztów związanych z przedstawionymi przez skarżącego uwagami i kosztów dodatkowych. Wobec braku konkretnych roszczeń skarżącego, jak również jakichkolwiek dokumentów uzupełniających, Trybunał nie podejmuje decyzji o przyznaniu kwot z tego tytułu.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Włącza* do meritum skargi sprzeciw Rządu, że skarżący nie doznał znaczącego uszczerbku w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. b) Konwencji oraz *odrzuca* ten sprzeciw;
2. *Uznaje* skargę skarżącego dotyczącą prawa do otrzymywania informacji za dopuszczalną, zaś pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji;
4. *Uznaje*, iż uznanie naruszenia samo w sobie stanowi wystarczające i słuszne zadośćuczynienie z tytułu poniesionej przez skarżącego szkody niemajątkowej;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie w dniu 17 stycznia 2017 r., zgodnie z Regułą 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Andrea Tamietti
Zastępca Kanclerza

András Sajó
Przewodnicząca